

Łupiński, Stanisław

Oskarżony wobec dowodów z dokumentów i zeznań świadków w kanonicznym procesie karnym

---

Studia Teologiczne 18, 271-280

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. STANISŁAW ŁUPIŃSKI

OSKARŻONY WOBEC DOWODÓW Z DOKUMENTÓW I ZEZNAŃ ŚWIADKÓW W KANONICZNYM PROCESIE KARNYM

Treść: Wstęp; I. Uwagi wstępne; II. Dokumenty ; III. Świadkowie i ich zeznania; Zakończenie.

Wstęp

Postępowanie dowodowe (*periodus probatoria*), zwane instrukcją procesu (*instructio processus, lis probatoria*) to studium procesowe, w czasie którego ma być zebrany materiał dowodowy zezwalający na poznanie całokształtu sprawy. Celem postępowania dowodowego jest dostarczenie sądowi ustaleń faktycznych, które posłużą za podstawę rozstrzygnięcia wyrokowego. Postępowanie to zmierza do ustalenia zarówno faktu popełnienia czynu przestępnego, jak i poczytalności jego sprawcy. Sędzia bowiem nie może wymierzyć oskarżonemu sankcji przewidzianej w materialnym prawie karnym, dopóki nie udowodni się zdarzenia mającego znamiona przestępstwa, sprawstwa oskarżonego i jego poczytalności¹. Wprawdzie istnieje domniemanie prawne, według którego przekaraczający ustawę zewnątrznie jest poczytalny², jednakże domniemanie takie zwyczajnie wystarcza do wszczęcia postępowania karnego, a nie do wydania wyroku skazującego. Prawo karne bowiem domaga się, aby poczytalność sprawcy była ciężka, o czym może przekonać dopiero postępowanie dowodowe. Zresztą oskarżony z zasady przytacza swoje usprawiedliwienie wiele okoliczności, które podważają zasadę o domniemaniu winy. Dlatego w praktyce obowiązuje zasada o niewinności oskarżonego, dopóki nie udowodni mu się winy, chyba że sam oskarżony winy tej nie kwestionuje. Stąd zasada obowiązująca w procesach: "*Actore non probante reus absoluitur*"³.

¹ Kan. 1321 § 1.

² Kan. 1321 § 2.

³ KPK 1917, kan. 1748 § 2.

W procesie karnym obowiązek udowodnienia winy oskarżonemu spoczywa na promotorze sprawiedliwości jako oskarżycielu publicznym. Wynika to zresztą z osobowego przepisu: "*Onus probandi incumbit ei qui asserit*"⁴. Przepis ten wywodzi się z prawa rzymskiego⁵, a sankcjonują go ustawodawstwa współczesne⁶.

Promotor sprawiedliwości wniósłszy akt oskarżenia musi przedstawić fakty, z których wywodzi skutki prawne; musi też wykazać prawdziwość faktów, na których opiera swoje żądanie i twierdzenie. Większość środków dowodowych przeciwko oskarżonemu zwykle zostaje zebrana podczas dochodzenia wstępnego. Dlatego promotor sprawiedliwości w czasie postępowania dowodowego korzysta z akt śledczych. Jednakże środki dowodowe zebrane podczas dochodzenia wstępnego, aby mogły mieć charakter sądowy, muszą być legitymowane. Legitymacja ich następuje w wyniku ujawnienia ich oskarżonemu i dania mu możliwości wniesienia przeciwko nim zarzutów albo też - gdyby chodziło o zeznania świadków - ponownego powołania i przesłuchania tych świadków. Nie wyklucza się jednak przedłożenia nowych środków dowodowych.

I. Uwagi wstępne

Obowiązek udowodnienia faktu w procesie spoczywa na stronie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. A więc nie tylko promotor sprawiedliwości musi dowieść prawdziwości faktów, będących podstawą sporządzonego przez niego aktu oskarżenia. Również oskarżony może i musi udowodnić te fakty, na których opiera swoją obronę przed zarzutami promotora i sędziego lub domniemaniami prawnymi. Postawa oskarżonego w postępowaniu dowodowym może być bierna, dopóki nie zostaną wysunięte przeciwko niemu dowody i argumenty; jeżeli je odrzuca, czy to w całości, czy w części, może i musi wystąpić z odpowiednim wnioskiem dowodowym. Stawiając zarzut bezpodstawności aktu oskarżenia, oskarżony zajmuje niejako postawę oskarżyciela⁷.

Oskarżony może zgłaszać sądowi wszelkiego rodzaju środki dowodowe, które wydają się przydatne do rozpoznania sprawy i są godzi-

⁴ Kan. 1526 § 1. - Zob. KPK 1917, kan. 1748 § 1.

⁵ D. 22, 3, 2: "Ei incumbit probatio qui dicit, non qui negat".

⁶ Np. polski Kodeks cywilny z 1964 r., w art. 6, stanowi: "Ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne". - Podobna zasada obowiązuje w świetle polskiego Kodeksu postępowania karnego z 1969 r. - Zob. M. C i e ś l a k, j.w., s. 336-343; M. L i p c z y Ń s k a, Polski proces karny, t. I, Zagadnienia ogólne, Warszawa 1986, s. 71.

⁷ T. P a w l u k, Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II, t. IV, s. 245.

we⁸. Sędzia może przyjąć nie tylko środki dowodowe zaliczane do tradycyjnych, o których jest mowa w kanonach 1530-1586, lecz także inne, mające związek z dzisiejszym rozwojem wiedzy i techniki⁹.

Przeprowadzeniem instrukcji sprawy, a tym samym wszelkimi sprawami dowodowymi, zwykle zajmuje się audytor¹⁰. Może on wydawać postanowienia dowodowe, czyli dopuszczać zgłoszone środki dowodowe, i określać, w jaki sposób powinny być zebrane, chyba że sędzia lub przewodniczący trybunału wydał mu innego rodzaju polecenia¹¹.

II. Dokumenty

Dokumentem (*documentum, instrumentum*) w znaczeniu procesowym jest przedmiot pokryty pismem, uzewnętrzniający jakąś myśl bądź dostarczający informacji w większym lub mniejszym zakresie dotyczącej sporu sądowego. Przedmiotem tym zwykle jest papier, ale może nim być także inny materiał będący nośnikiem informacji, np. drewno, metal, kamień itd. Do dokumentów w szerszym znaczeniu możemy zaliczyć zapisane taśmy magnetofonowe, filmy, fotografie, rysunki, plany itp.¹²

Prawo procesowe dzieli dokumenty na urzędowe i prywatne. Dokumenty urzędowe, czyli publiczne (*documenta publica*), mogą być kościelne lub świeckie; te drugie są też nazywane cywilnymi. Kościelnymi dokumentami urzędowymi są te, które sporządziła osoba publiczna w związku z wykonywaniem swojego zadania kościelnego, przy zachowaniu formalności przepisanych przez prawo¹³; natomiast cywilnymi dokumentami urzędowymi są te, które w świetle ustaw miejscowych uchodzą za takie¹⁴. Wszelkie pozostałe dokumenty uważa się za prywatne¹⁵. W procesie karnym, podobnie jak i w każdym innym procesie, dopuszcza się z dokumentów zarówno publicznych, jak i prywatnych¹⁶.

---

⁸ Kan. 1525 § 1: "Probationes cuiuslibet generis, quae ad causam cognoscendam utiles videantur et sint licitae, adduci possunt". - Zob. KPK. 1917, kan. 1749.

⁹ Tego rodzaju dyspozycja prawna koresponduje z odpowiednimi przepisami polskiego Kodeksu postępowania cywilnego z 1964 r., które - obok tradycyjnych środków dowodowych - uznają "inne środki dowodowe", jak grupowe badania krwi oraz dowód z filmu, telewizji, fotokopii, planów, rysunków, płyt lub taśm dźwiękowych i innych przyrządów utrwalających albo przenoszących obrazy lub dźwięki /art. 305-309/.

¹⁰ Kan. 1428 § 1.

¹¹ Kan. 1428 § 3.

¹² T. P a w ł u k, Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II, t. IV, s. 255.

¹³ Kan. 1540 § 1.

¹⁴ Kan. 1540 § 2.

¹⁵ Kan. 1540 § 3.

¹⁶ Kan. 1539.

Gdy chodzi o wartość dowodową dokumentów, to prawo przyznaje szczególne znaczenie dokumentom urzędowym. Dokumenty urzędowe stanowią dowód tego wszystkiego, co zostało w nich poświadczane bezpośrednio i głównie, chyba że w sposób oczywisty udowodni się co innego¹⁷.

A więc dokument urzędowy, zarówno kościelny, jak i cywilny, dostarcza sędziemu pełnego dowodu, jeżeli dany fakt został poświadczony w dokumencie bezpośrednio i głównie (*directe et principaliter*). Np. gdyby akt oskarżenia sporządzono przeciwko duchownemu, który dopuścił się grzechu nieczystości z osobą, która nie osiągnęła szesnastego roku życia¹⁸, dowodu pełnego co do tego grzechu dostarczyłyby kościelna lub świecka metryka urodzenia dziecka, w której tenże duchowny figurowałby jako ojciec dziecka; natomiast pełnego dowodu na okoliczność niepełnoletności niewiasty dostarczyłyby kościelna lub świecka metryka urodzenia tejże niewiasty.

Oskarżonego jednak nie pozbawia się możliwości obrony przed dowodem z dokumentu urzędowego. Dokument ten, podobnie jak i inne środki dowodowe, podlega swobodnej ocenie sędziowskiej. Jego wartość dowodowa bowiem nie jest bezwzględna, lecz zależy od braku oczywistych argumentów przeciwnych: "*nisi contrariis et evidentibus argumentis aliud evincatur*". Dlatego oskarżony, jeżeli uważa dany dokument za niewiarygodny, może zgłosić uzasadniony zarzut, np. nieautentyczności dokumentu albo nieprawdziwości faktów będących podstawą zaświadczenia.

Mniejsze znaczenie dowodowe mają dokumenty prywatne, np. listy, pamiętniki, notatki, zapisy magnetofonowe itd. Dokument prywatny, uznany przez oskarżonego lub sędziego, w odniesieniu do autora lub tego, kto go podpisał, a także wobec tych, których sprawa jest z nimi związana, ma taką wartość dowodową jak przyznanie pozasądowe; natomiast w stosunku do innych ma znaczenie takie, jakie mają oświadczenia stron nie będące przyznaniem, zgodnie z przepisem kan. 1536, § 2¹⁹. A więc dokumenty prywatne mają znaczenie albo przyznania pozasądowego, albo zwykłego zeznania, jeśli zawiera wyjaśnienie faktów będących przedmiotem aktu oskarżenia. Dokumenty prywatne nie mogą stanowić pełnego dowodu w procesie karnym, chyba że, zdaniem sędziego, wiarygodność tych dokumentów w świetle całokształtu sprawy nie budzi żadnych zastrzeżeń²⁰.

¹⁷ Kan. 1541.

¹⁸ Zob. kan. 1395 § 2.

¹⁹ Kan. 1542.

²⁰ T. P a w l u k, Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II, t. IV, s. 257.

Trzeba tu jednak zauważyć, że żaden dokument, ani urzędowy, ani prywatny, nie ma wartości dowodowej w sądzie, jeżeli nie został przedstawiony w oryginale lub uwierzytelnionym odpisie i złożony w kancelarii sądowej; umożliwi to zbadanie dokumentu zarówno przez sędziego, jak i przez drugą stronę²¹. Tak więc oskarżony ma możliwość przejrzenia i zwalczania wszystkich dokumentów, które - zdaniem promotora sprawiedliwości lub sędziego - mogłyby przemawiać na jego niekorzyść.

Oskarżony nie jest zobowiązany do przedstawienia dokumentu, którego ujawnienie mogłoby narazić na niebezpieczeństwo szkody po myśli przepisu kan. 1458, § 2, n. 2, albo na niebezpieczeństwo naruszenia obowiązującej tajemnicy²².

III. Świadcowie i ich zeznania

Świadkiem (*testis*) w znaczeniu procesowym jest osoba, która, nie wiodąc sporu, może dostarczyć sędziemu obiektywnych informacji o faktach i okolicznościach mogących mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy²³. Informacji tych świadek dostarcza poprzez swoje zeznania wobec sędziego. Każdy może wystąpić w charakterze świadka, chyba że prawo nie pozwala na to²⁴.

Dowód ze świadków prawo procesowe dopuszcza we wszystkich sprawach. dowód ten, mimo że jest najczęściej i od dawna spotykanym w każdym procesie, należy do dowodów dość zawyłych z punktu widzenia zarówno merytorycznego, jak i praktyki procesowej. Dlatego stosowanie dowodu z zeznań świadków jest poddane kierownictwu sędziego²⁵. Czowanie sędziego nad stosowaniem tego dowodu i związana z tym sędziowska ingerencja w sprawy dopuszczalności świadków w niczym nie pomniejszają prawa stron do powoływania tychże świadków; przeciwnie, jest gwarancją, że zeznania świadków, jako oświadczenia prawdy, zostaną właściwie wykorzystane przy wyświetlaniu i roztryganiu sprawy.

---

²¹ Tamże, s. 258-259.

²² Kan. 1546 § 1. - Zob. R. A. W i l l e t, *The Probative Value of Documents in Ecclesiastical Trials*, Washington 1942; A. H e n r i s o e s a n t a, *De probatione per documenta in processu canonico*, Romae 1967; T. N o w a k, *Dowód z dokumentu w polskim procesie karnym*, Warszawa 1982.

²³ Zob. M. M y r c h a, *Dowód ze świadków w procesie kanonicznym*, Lublin 1936; P. W i r t h, *Der Zeugenbeweis im kanonischen Recht unter besonderer Berücksichtigung der Rechtsprechung der Römischen Rota*, Paderborn 1961; J. S t a n í d a, *Stanowisko świadka w procesie karnym*, Warszawa 1976; *Świadek w procesie sądowym*, praca zbiorowa pod red. S. W a l t o s i a, Warszawa 1985.

²⁴ Kan. 1549. - Zob. kan. 1550.

²⁵ Kan. 1547.

Oskarżony powołuje świadków zgodnie z zasadą: "*Onus probandi incumbit ei qui asserit*"²⁶. Może on zgłosić swoich świadków, aby przeciwstawić się aktowi oskarżenia przyjętemu przez sąd oraz wykazać nieprawdziwość faktów, na jakie wskazują środki dowodowe - zdaniem oskarżonego nie do przyjęcia - przytoczone przez promotora sprawiedliwości lub sędziego w trakcie postępowania dowodowego. Rzecz jasna, że oskarżony nie musi powoływać świadków, jeśli prawdziwość swoich twierdzeń może wykazać innym środkami dowodowymi, np. dokumentami urzędowymi.

Zgłaszając świadków oskarżony powinien zdawać sobie sprawę z istnienia zakazów i ograniczeń pod tym względem. I tak:

1) nie powinno się dopuszczać do składania zeznań małoletnich, którzy nie ukończyli czternastego roku życia, oraz osoby upośledzone pod względem umysłowym; sędzia jednak mógłby ich przesłuchać, gdyby ich zeznania uznał za niezbędne; tego rodzaju przesłuchanie powinno być poprzedzone wydaniem przez sędziego odpowiedniego dekrety²⁷;

2) świadkami niezdatnymi /*incapaces*/ są:

- strony w swojej sprawie, ich pełnomocnicy i adwokaci, sędzia i jego pomocnicy²⁸;
- kapłani w odniesieniu do wiadomości zaczerpniętych ze spowiedzi sakramentalnej; dotyczy to także innych osób, jeżeli miałyby zeznawać na podstawie wiadomości zasłyszanych z okazji spowiedzi²⁹;

3) od obowiązku udzielenia odpowiedzi na pytania sędziego są zwolnieni:

- duchowni w odniesieniu do faktów, o których się dowiedzieli spełniając posługę pasterską, a także urzędnicy państwowi, lekarze, położne, adwokaci, notariusze i inni zobowiązani do zachowania tajemnicy urzędowej czy zawodowej³⁰;
- ci, którzy wskutek swoich zeznań obawiają się zniesławienia, ziego traktowania lub innych poważnych złych następstw w stosunku do siebie lub współmałżonka bądź bliskich krewnych lub powinowatych³¹.

²⁶ Kan. 1526 § 1.

²⁷ Kan. 1550 § 1.

²⁸ Kan. 1550 § 2 n. 1.

²⁹ Kan. 1550 § 2 n. 2.

³⁰ Kan. 1548 § 2 n. 1.

³¹ Kan. 1548 § 2 n. 2.

Żądając przeprowadzenia dowodu ze świadków oskarżony powinien podać trybunałowi ich nazwiska oraz miejsce stałego pobytu³². Powinien też w terminie wyznaczonym przez sędziego przedstawić artykuły dowodowe (*articuli argumentorum*), co do których świadkowie powołani mają być przesłuchani. W razie niezgłoszenia tych artykułów żądanie przesłuchania świadka uważa się za zaniechane³³. Artykuły dowodowe to fakty, które będą przedmiotem zeznań poszczególnych świadków. Dzięki tym artykułom sędzia będzie mógł przygotować się rzeczowo do przesłuchania świadka, a tym samym lepiej wyświetlić fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy³⁴.

Oskarżony, który zgłosił już świadka, może zrezygnować z jego przesłuchania; jednakże promotor sprawiedliwości mimo to może domagać się przesłuchania tego świadka³⁵. Sędzia, zanim dokona skreślenia w liście świadków, bada motywy zrzeczenia się danego świadka. Oskarżony bowiem nie zawsze kieruje się racjami obiektywnymi. Pochopne wyłączenie świadka mogłoby utrudnić wyświetlenie sprawy. Dlatego promotor, jako strona przeciwna, może sprzeciwić się wnioskowi oskarżonego i domagać się, aby świadek, mimo zrezygnowania z niego, został przesłuchany. Tak więc zgłaszanie świadków musi być rozważne³⁶.

Oskarżony może nie tylko zrezygnować ze świadka zgłoszonego przez siebie, lecz także żądać - jeżeli przed jego przesłuchaniem wykáže, że istnieje słuszna ku temu przyczyna - wyłączenia świadka oskarżenia³⁷. Wniosek o wyłączenie świadka oskarżony zgłasza w sądzie zwykle po przedłożeniu mu listy świadków czy to zgłoszonych przez promotora sprawiedliwości, czy to powołanych przez sędziego z urzędu³⁸. Wniosek oskarżonego powinien być uzasadniony, czyli wskazywać na słuszną przyczynę wyłączenia świadka.

Przyczyny wyłączenia świadka mogą być ustawowe. Mógłby więc oskarżony żądać, aby z listy świadków zostali skreśleni małoletni, którzy nie ukończyli czternastego roku życia, oraz osoby upośledzone pod względem umysłowym³⁹. Oskarżony mógłby też zgłosić zarzut przeciwko świadkom, którzy uchodzą za niezdatnych⁴⁰.

---

³² Kan. 1552 § 1.

³³ Kan. 1552 § 2.

³⁴ T. P a w l u k, Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II, t. IV, s. 265.

³⁵ Kan. 1551.

³⁶ T. P a w l u k, Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II, t. IV, s. 266.

³⁷ Kan. 1555.

³⁸ Zob. kan. 1554.

³⁹ Zob. kan. 1550 § 1.

⁴⁰ Zob. kan. 1550 § 2.

Wniosek o wyłączenie świadka może też być uzasadniony racjami pozaustawowymi. Słuszną rację może stanowić to wszystko, co świadczy przeciwko wiarygodności danej osoby i prawdziwości jej ewentualnych zeznań. Sędzia jednak z miejsca oddala wnioski o wyłączenie świadka, jeżeli są one bezpodstawne i obliczone na zwłokę procesu bądź zagmatwanie sprawy⁴¹. Po przesłuchaniu świadka oskarżony nie może żądać jego wyłączenia, choćby wcześniej nie wiedział o słusznej przyczynie wyłączenia; może natomiast zwalczać jego zeznania⁴².

Oskarżony mógłby zwalczać świadka oskarżenia w ramach konfrontacji. Na konfrontację oskarżonego ze świadkiem, podobnie jak i świadka ze świadkiem, jest potrzebne zezwolenie sędziego⁴³.

Oskarżony nie może być obecny osobiście podczas przesłuchania świadków. Sędzia jednak w uzasadnionych przypadkach mógłby zezwolić na tego rodzaju obecność. Mogą natomiast być obecni adwokat i pełnomocnik, chyba że sędzia, uwzględnivszy okoliczności rzeczy i osób, uznał, iż obecność tych osób, ze względu na konieczność zachowania tajemnicy, nie jest wskazana⁴⁴.

Gdy chodzi o wartość dowodową zeznań, to zależy ona od wielu okoliczności. Sędzia oceniając zeznania powinien uwzględnić ich kryteria podmiotowe i przedmiotowe; powinien więc wziąć pod uwagę:

- stan osoby zeznającej oraz poważanie, jakim ona się cieszy⁴⁵;
- czy świadek zeznał na podstawie własnej wiedzy, nabytej głównie w wyniku własnych spostrzeżeń i słyszenia na własne uszy, czy tylko opierając się na własnym przypuszczeniu, pogłoskach lub wiadomościach przekazanych przez innych⁴⁶;
- czy świadek w swych zeznaniach jest stały i konsekwentny, czy zmienny, niepewny lub chwiejny⁴⁷;
- czy zeznanie świadka jest odosobnione, czy też zostało potwierdzone zeznaniami współświadków lub argumentami dostarczonymi przez inny środek dowodowy⁴⁸.

Zasadzie szczególnej co do wartości dowodowej zeznań świadków kanoniczne prawo procesowe nadaje brzmienie: zeznanie jednego

⁴¹ T. P a w l u k, Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II, t. IV, s. 267.

⁴² Tamże.

⁴³ Kan. 1560 § 2.

⁴⁴ Kan. 1559.

⁴⁵ Kan. 1572 n. 1.

⁴⁶ Kan. 1572 n. 2.

⁴⁷ Kan. 1572 n. 3.

⁴⁸ Kan. 1572 n. 4.

świadka nie może dostarczyć pełnego dowodu, chyba że chodziłoby o świadka kwalifikowanego, który zeznał w sprawach dokonanych z urzędu, albo okoliczności rzeczy i osób sugerowałyby co innego⁴⁹. Z reguły więc wystarczającego dowodu mogą dostarczyć zgodne zeznania dwóch lub trzech świadków wiarygodnych, złożone na podstawie bezpośrednio nabytej wiedzy własnej⁵⁰.

Zakończenie

Dowody z dokumentów i zeznania świadków są istotnym elementem w postępowaniu dowodowym, kanonicznego procesu karnego. Wiarygodne dokumenty pomagają promotorowi sprawiedliwości i sędziemu, najlepiej przeprowadzić proces i wydać słuszne orzeczenie. Jak wykazano w tym opracowaniu, Kodeks podaje kryteria przedstawienia wiarygodnych i oryginalnych dowodów na korzyść prowadzonego procesu. Dowód z dokumentu może wystarczyć na określenie np. wieku osoby w chwili popełnienia przestępstwa lub stan psychiczny osoby występującej w procesie.

Zeznanie świadków należy do podstawowych elementów każdego procesu, także procesu karnego. Świadkowie muszą posiadać wymagany prawem wiek i umysłową poczytalność. Co do przedmiotu wiedzy, musi ona być oparta na własnej obserwacji lub relacjach wiarygodnych świadków. Występujący w procesie świadkowie muszą posiadać wymagane kwalifikacje. Mogą również być innego oświadczenia i uwagi dla pełnego udowodnienia zarzucanego czynu jako przestępstwa. Należy przypomnieć, że oskarżony ma prawo składać w procesie stosowne oświadczenia i zabrać głos jako ostatni.

Analiza dowodów z dokumentów i zeznań świadków jest pomocna sędziemu dla bardziej obiektywnego i sprawiedliwego orzeczenia. Zebrany materiał naświetla istnienie dowodów z dokumentów i zeznań świadków i przybliża ich wartość w kanonicznym procesie karnym.

---

⁴⁹ Kan. 1573.

⁵⁰ Zob. M. M y r c h a, Dowód ze świadków w procesie kanonicznym, s. 144-158; T. P a w l u k, Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II, t. IV, s. 273-275.

ACCUSATO DI FRONTE ALLE PROVE DEI DOCUMENTI E DELLE DEPOSIZIONI DEI TESTIMONI NEL PROCESSO CANONICO PENALE

Riassunto

Articolo presenta le prove provenienti dei documenti e delle deposizioni dei testimoni nel processo canonico penale. Le prove del processo possono essere pubbliche oppure private. Un documento pubblico possiede il valore giuridico quando viene fatto vedatto da un ufficiale pubblico allo scopo di definire una situazione verificata nella causa. Un elemento importante nel processo penale costituiscono le deposizioni dei testimoni. Però devono essere attendibili e corrispondere alle esigenze della legge; occorre più che un testimone a meno che tratta di un testimone qualificato.